

tabula ob 4. jutraj.

štane celoletno... 180 K
mesečno... 15.
na zased. osemle. 300.
za inoseststvo... 40.

Oglaš. za vsak nov. v. št.
stolpca (58 mm) 2 K
mal. oglaš. do 30 mm
stolpca (58 mm) 1 K

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 100
Telefon št. 72

Upravištvor:
Sodna ura št. 6
Telefon št. 96.

Račun kr. pošt. ček. urad
šte. 11.842.

Ljubljana, 12. januarja.

Rudarska stavka je končana. Sklenjen je mir ali bolje rečeno premirje med delavstvom in podjetnikom, zato pa prične sedaj druga za vse naše narodno gospodarstvo nič manj važna vojna, borba proti posledicam, boj konzumentov proti podraženju premoga.

Premogovno vprašanje je za vsakega državljanca ogromne važnosti; od premoga — njegove množine in njegove cene — je več ali manj odvisen mešan in kmet, bogataš in siromak. Vsled stavke smo izgubili okrog 7500 vagonov premoga kar pomeni za naše narodno gospodarstvo nad 35 milijonov kron neposredne izgube. Ako pomislimo, koliko transportov je zaostalo, koliko blaga se je vsled tega pokvarilo, koliko produktivnega dela je ostalo neopravljenega v industriji in v obrti, moramo reči, da gre škoda, ki jo našemu narodnemu gospodarstvu nikdo ne povrne na stotine milijonov. To so posledice stavke.

Sedaj pridejo posledice sporazuma. Trboveljska družba je dobila važno koncesijo, katero se ji v principu seveda ni dalo odreči. Ministrstvo je odredilo komisijo, ki bo preiskala, ali more družba sama nositi breme mezdnih poviškov ali pa naj dobi dovoljenje, da ga deloma odvali na rame — konzumenta. Družba zatrjuje, da se bodo njeni izdatki vsled novih mezd povišali za okroglo 100 milijonov na leto in da če četrtino tega ne more sama prenesti. To se pravi s suhim besedami: družba napoveduje podraženje premoga za najmanj 800 K pri vagonu, torej 8 K pri kvintalu! Kaj pomeni ta številka nam pokažejo naše železnice. Od 300 vagonov dnevnih trboveljske produkcije jih porabijo železnice (južna in državna) 180. Ako bi se podražil premog pri meterskem stotu za 8 K, znači to povišanje dnevnih obratnih stroškov za 14.400 K ali letno nad 52 milijonov kron. Železnice morajo načeloma kriti svoje izdatke z dohodki. Podraženje premoga torej pomeni zvišanje tarifov. Nas Slovence zadeva to neposredno pri najprimitivnejših naših potrebščinah: pri žitu, ki ga dovažamo iz Banata. Pa tudi vsi drugi predmeti, ki se dovažajo po železnicah morajo poskočiti v ceni. Nič manj pa niso najširši sloji prizadeji kot direktni konzumenti. V mestih in tudi po deželi se podražijo vsaka čaša kave, vsak krožnik močnika in juhe. Kjer imamo plin in proizvajamo elektriko na parni pogon bo dražji vsak plamenček, ki ga prižgemo. V času ko so proračuni naših hišnih gospodinj do skrajnosti preobloženi, jim grozijo nova bremena. Industrija in obrt konzumirata takisto za mnoge milijone trboveljskega premoga. V predvojnih časih je cena premoga tvorila povsem neznatno postavko obrtniške kalkulacije, danes so cene industrijskih pridelkov prav občutno odvisne od premogovnih cen...

Razprava o podraženju premoga se nahaja na dnevnem redu. Prva zahteva, ki jo moramo postaviti je, da se vrši javno in ob popolni kontroli vseh interesiranih faktorjev.

Amnestija za vojaške begunce.

Beograd, 12. januarja. (Izvirno.) Na včerajšnji seji ministrskega sveta je bila tudi sklenjena povodom otvoritve konstituantne amnestije za vojaške begunce vse kraljevine, pod pogojem, če se bodo v gotovem, v naredbi točno označenem roku vrnili k svojim oddelkom.

Beograd, 12. jan. Ministrstvo za prehrano je pričelo z likvidacijo. Priključilo se bo ministrstvu za poljedelstvo.

Ratifikacija rapalske pogodbe.

Rim, 12. januarja. Poluradno se objavlja: Na prihodnjem ministrskem svetu se bo določil dan izmenjave ratifikacije rapalske pogodbe od strani obeh udeleženi držav. Pri izmenjavi ratifikacijskih listin bosta zastopala Italijo grof Sforza, Jugoslavijo pa njen rimski zastopnik dr. Antonijevič. Sprejel se bo verbalen zapisnik, v katerem se bo konstatirala izmenjava obojestranske ratifikacije in se bo izreklo, da stopa pogodba sedaj v izvršitev. Nato se bodo imenovali z italijanske strani tri komisije, ki naj izvršijo vse potrebno delo za izvršitev pogodbe. Najprej treba določiti nove meje. Glavno delo za določitev meje v Istri in Primorju (Veneciji Giuliji) bo trajalo najbrže precej dolgo časa, ker je meja zelo dolga in mestoma težavna. Druga komisija bo določila meje Zadra, tretja pa meje neodvisne države.

Politični položaj se jasni.

Beograd, 12. jan. (Izv.) Današnje sejo konstituante je otvoril predsednik dr. Ribar ob 10½ dopoldne. Seji so prisostvovali člani vseh strank, razen komunistov in Radičevcev. Splošno pozornost je vzbujala zlasti navzočnost članov Koroščeve skupine in Bunjevcev, ki pa niso prisegli. Navzoč je bil tudi dr. Trumbić. Prečitane so bile razne depeše, med drugim od organizacije hrvatskih obrtnikov glede svobode dela. Vloženih je bilo zopet par protestov zaradi volitev, ki pa so došli prepozno, ker so volitve že verificirane. Veliko pozornost je vzbudilo čitanje pisma, v katerem naznanja Stojan Protić, da odlaga svoj poslanski mandat. Pismo na predsednika konstituante se glasi:

V ustavotvorno skupščino sem bil izvoljen pri volitvah pred 2 meseci v 2 okrajih: nižjem in kruševskem.

Po § 15. poslovnika je potrebno, da se izjavim, ali sprejemam mandat, oziroma kateri. Naznanjam ustavotvorni skupščini, da sem v nepriliki, kako naj se opredelim. V ta položaj me je spravil poslovnik, ki v členu 8. pravi, da je za izvrševanje poslanske dolžnosti potrebna polnoletna prisega. Jaz te prisega nisem položil iz političnega razloga in ker smatram, da je člen 8. krupna politična netaktnost. Ker po tem členu, dokler ne položim prisega, ne morem izvrševati svojega mandata, moram izjaviti, da ne morem sprejeti ne enega ne drugega mandata. V protivnem slučaju, ako se smatra, da kljub odredbi § 8. poslovnika in kljub temu, da nisem prisegel, morem izvršiti svoje poslanske dolžnosti, potem izjavljam, da sprejemam mandat za kruševski okraj. Stojan Protić, 24. decembra 1920.

Čitanje Protičevega pisma je izzvalo velik smeh in nemir. V vrstah zemljoradnikov in demokratov je bilo slišati klice: »Pogojna ostavka ne obstoja! Naj odloži mandat! Žal mi je za Radičevce!« V radikalnih klopeh je vladal popoln mir.

Predsednik dr. Ribar je izjavil, da bo odstopni izjavi dr. Tavčarja in Protiča izročil verifikacijskemu odboru. Dr. Slavko Miletić, ki je bil imenovan za ministra pošte je naznanil svoj odstop kot podpredsednik konstituante.

Po prečitani pozdrav konstituanti iz raznih krajev Jugoslavije, se je predsednik dr. Ribar spominjal smrti prerano umrlega zaslužnega finančnega ministra Stojanovića. Zbornica je poslušala govor stoje.

Koncem seje je bilo še prečitano poročilo o imenovanju nove vlade, nakar je bila seja prekinjena.

Prihodnja seja bo v petek z dnevnim redom: Prestolni govor.

Beograd, 12. jan. (Izv.) Popoldne se je vršila seja ministrskega sveta.

Reke. Tu razgovori ne bodo kratki, ker gre tudi za luko Baroš in Delta, ki so življenskega pomena za Reko! Ko bodo komisije končale svoje delo, bo morala Italija izprazniti in izročiti Jugoslaviji one kraje, ki jej pripadajo na podlagi rapalske pogodbe, in kateri so sedaj še okupirani po italijanski vojski na podlagi armistice.

Kakor znano, spada k izvršitvi rapalske pogodbe tudi sklenitev posebne gospodarske in finančne konvencije med Italijo in Jugoslavijo ter bo konferenca strokovnjakov obeh držav obema vladama predložila točne predloge glede takšne konvencije. Ta konferenca se mora sklicati v dveh mesecih po uveljavitvi rapalske pogodbe, torej od dne zamenjave ratifikacijskih listin.

Po tem poročilu izgleda, da hoče Italija naše kraje obdržati še — nedogleden čas!

ki je trajala od 3. do pol 6. ure zvečer. Na tej seji je bil odobren tudi svečanostni ceremonijel za petkovo sejo konstituante. Ministrski predsednik Pašić je bil popoldne na dvoru, da ustanovi za to posamezne modalitete. Regent se pripelje na sejo v spremstvu min. predsednika na štirivprežnem vozu, obdan od svojega spremstva in od garde na konjih. Pred konstituanto zaigra godba garde himno in ob vohodu ga pričakujejo predsedstvo in vsi ministri okinčeni z odlikovanji. Takoj po prestolnem govoru bo seja konstituante zaključena in regent se povrne ob zvokih himne v dvor.

Beograd, 12. januarja. (Izvirno.) Klerikali so se danes udeležili seje parlamenta in bili povsem mirni. Pričakovali so pa, da bo kdo poskusil delati iz njih mučenike in da se jim pokažejo vrata. Vendar se pa ni nikdo brigal za klerikalce. Komunistov in Radičevcev ni bilo.

Položitev prisega za one poslance, ki jo še niso položili, pride v soboto na dnevni red.

Korošec je danes prišel k Pašiću na razgovor in mu je zopet predložil zahteve svoje stranke glede avtonomije pokrajin. Pašić je Koroščeve zahteve odklonil.

Napačni računi klerikalcev in zajedničarjev

Beograd, 12. jan. (Izv.) Tukajšnji politični krogi se naravnost posmejujejo zajedničarskim in klerikalnim organom, ki polagajo velike nade v Protičevu akcijo, ki naj bi zmešala situacijo in spravila na površje Radičevce in zajedničarje. To morejo kombinirati samo oni, ki nimajo niti pojma o sedanji politični situaciji. Že od prihoda Nikole Pašića iz Pariza se je pričel v radikalni stranki Protičevi politiki popolnoma nasproten kurz. Odklonil radikalni politik je izjavil Vašemuo dopisniku: Ako bi Pašić namesto Protiča sestavil prvo jugoslovansko vladu, ne bi bilo vseh številnih kriz in tudi sedanji volitve bi izpadle drugače. Danes bi demokrati in radikalci imeli sami močno večino, dočim so se po Protičevem receptu samo razvajali na korist tretjim. Enakih misli so danes vsi radikalci. Protić je v stranki popolnoma osamljen, kar dokazuje njegova resignacija na poslanski mandat. Ako bi se njegove politične šanse izboljšale, bi nedvomno umaknil svoj odstop. Sedaj je vsa situacija odvisna od sporazuma demokratov in radikalcev. Pašić je z vso odločnostjo za ta kurz. In kdor pozna Pašićevo prošlost, ta ve, da on ne pusti tako lahko situacijo iz rok.

Beograd, 12. jan. (Izv.) Milanski listi poročajo, da so se vršile v Podgorici velike demonstracije Crnogorcev proti Srbom in za kralja Nikito. Pri demonstracijah da je bilo na obeh straneh več oseb ubitih in ranjenih. Srbi da so aretirali okoli 300 Crnogorcev. Te vesti so deloma popolnoma izmišljene, deloma pa zlohotno pretiranje političnega pretepa, ki je brez vsakega pomena.

Beograd, 12. januarja. Občinske volitve v Beogradu se bodo vršile 15. februarja.

Sarajevo, 12. januarja. Kot najresnejši kandidat za predsednika deželne vlade se smatra bližnji poslanec dr. Jokić, ki je bil sprva demokrat, pa je pozneje vstopil v radikalno stranko.

Praga, 12. januarja. (Izv.) Češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš odpušča dne 25. januarja v Rim, kjer ostane par dni. Njegovo potovanje je v zvezi s sklenitvijo trgovinske pogodbe in izvedbo gospodarskih delov v smislu § 266. senžermenske mirovne pogodbe. Istočasno se bo razpravljalo tudi o plovitbeni pogodbi.

Split, 12. jan. Davi je pred ojačenim senatom, ki nadomestuje poroto, začela razprava proti Donu Franu Jerkiću, ki je meseca aprila 1919 s sekuro ubil Dona Jurčića.

D'Annunzio zapušta Reko.

Rim, 12. januarja. Agenzia Stefani javlja: D'Annunzio zapusti v nekaj dnevih Reko in se odpelje z avtomobilom v Italijo.

Opatija, 12. jan. (Stefani). Italijanska komisija, ki naj shrani italijanski državi pripadajoči material v reškem pristanišču, je pričela svoje delo. Na Reki se poostrejuje boj političnih strank za premoč.

Split, 11. jan. Na Sv. treh bratje dan je prišlo v Rogoznici pri Šibeniku do spopada med kmeti in orožniki. Pri spopadu je bilo nekoliko ranjenih. Kmetje so nekateri pobegnili preko meje, nekateri pa so bili aretirani.

Pogajanja z zemljoradniki.

Beograd, 12. jan. Pogajanja z zemljoradniki se nadaljujejo in bodo najbrž jutri zaključena. Zemljoradniki so izjavili, da bodo podpirali vladu v ustavnem vprašanju ter povdarili svoje načelo stališče, da jim ne gre za vstop v kabinet. V posebnem pismu na min. predsednika so postavili za slučaj udeležbe na vladni 20 točk svojega gospodarskega programa. Te točke se v glavnem krijejo s programom obeh velikih strank. Danes je ministrski predsednik poslal predsedniku zemljoradničkemu klubu pismo, v katerem vabi klub za jutri na razgovor.

Jutri se vrši tudi konferenca predsednika Demok. kluba Davidovića s predsednikom zemljoradn. stranke Lazičem. Tudi pogajanja mušmanov se še nadaljujejo.

Muslimani v zadregi

Beograd, 12. jan. (Izv.) O stališču muslimanov napram sedanji vladi se je izrazil neki njihov vodja sledeče: Muslimanska stranka se nahaja v enakem položaju kakor Radičevci. Borili so se v volilni borbi s skrajno demagoškimi gesli: za islam in sultana. Položitev prisega kralju pomeni sedaj prvo veliko razočaranje za stranko, ki je v strahu, da ne izgubi vpliva med narodom. Zato mesečari sedaj za vstop v vladu, v katero je pripravljena stopiti le tedaj, ako bi mogla pokazati volilcem vsaj trohico izpolnitve obljub iz volilne agitacije. Da bi izvojevali vsaj nekaj, se skrivajo za zahtevo po izpremembi poslovnika in po »širši koaliciji«, t. j. z zajedničarji in klerikalci, s čemer pa samo maskirajo svoje druge želje. Ravno zaradi njihovega mečkanja pa je pričakovati, da se zemljoradniki sedaj odločijo, da izvrše svoje dolžnosti napram narodu in državi. Jutri imajo zemljoradniki novo konferenco s Pašićem.

Beograd, 12. jan. (Izv.) Milanski listi poročajo, da so se vršile v Podgorici velike demonstracije Crnogorcev proti Srbom in za kralja Nikito. Pri demonstracijah da je bilo na obeh straneh več oseb ubitih in ranjenih. Srbi da so aretirali okoli 300 Crnogorcev. Te vesti so deloma popolnoma izmišljene, deloma pa zlohotno pretiranje političnega pretepa, ki je brez vsakega pomena.

Beograd, 12. januarja. Občinske volitve v Beogradu se bodo vršile 15. februarja.

Sarajevo, 12. januarja. Kot najresnejši kandidat za predsednika deželne vlade se smatra bližnji poslanec dr. Jokić, ki je bil sprva demokrat, pa je pozneje vstopil v radikalno stranko.

Praga, 12. januarja. (Izv.) Češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš odpušča dne 25. januarja v Rim, kjer ostane par dni. Njegovo potovanje je v zvezi s sklenitvijo trgovinske pogodbe in izvedbo gospodarskih delov v smislu § 266. senžermenske mirovne pogodbe. Istočasno se bo razpravljalo tudi o plovitbeni pogodbi.

Split, 12. jan. Davi je pred ojačenim senatom, ki nadomestuje poroto, začela razprava proti Donu Franu Jerkiću, ki je meseca aprila 1919 s sekuro ubil Dona Jurčića.

Pader francoskega kabineta.

Pariz, 12. jan. (Izv.) Na popoldanski seji zbornice je bila Leyguesova vlada vržena. Predloženihi je bilo več interpelacij o notranji in zunanji politiki Francije in zahtevana takojšnja debata. Vlada je zahtevala, naj se z ozirom na predstoječo medzavezniško konferenco v Parizu razprava odgodi in je stavil za to vprašanje zaupnice. Predlog je bil s 463 proti 125 glasovom odklonjen. Ob pol peti uri popoldne se je podal nato ministrski predsednik k Millerandu in mu naznanil demisijo celokupnega kabineta.

Grško-turška vojna v Mali Aziji.

Grška je sklenila zlomiti odpor turških nacionalistov proti grškemu gospodarstvu v Mali Aziji z novo ofenzivo. Zdi se pa, da tudi tokrat ne bo slave. Grška armada ni za resen boj sposobna, to se je tekom zadnjih vojn dokazalo. Položaj za Grke v Mali Aziji ni posebno zavidljiv, če pa se poostri še domača kriza, more postati maloazijsko vprašanje naravnost usodopolno.

Atene, 12. januarja. Frontno poročilo z dne 10. januarja: V odseku Brusasa so naše čete napadle velike formacije kemalistov vzhodno od Enghieha, jih pognali nazaj in jih zasledovali preko Nizaka. V odseku Ušak je bil sovražnik preganjan iz svojih postojank pri Ranasu in Sebasciku. Dalje prodirajoč so naše čete zadele ob sovražnika pri vrhovih Bazaridjika. Sovražnik se umika in meče orožje od sebe.

Carigrad, 10. januarja. (Stefani.) Grki so po manjših defenzivah 6. januarja izvedli dva napada, in sicer v odseku Brusasa proti Inegolu in v odseku Ušak proti Banarju; ob tem so zadeli na krepak odpor. V smeri proti Inegolu, vzhodno od mesta so nekoliko napredovali. Proti Banarju niso prodrli dalje. Grški napadi so se pričeli z ofenzivnim namenom, toda, ako ostane odpor Turkov defenziven, se bodo Grki bržkone omejili na krajne boje in odgodili odločilno veliko ofenzivo. Operacije vodi general Papulas iz Brusse.

Atene, 11. januarja. Po poročilih iz Male Azije, so kemalisti grško črto prodrli na treh točkah in na levem grškem krilu zbrali znatno armado. Baje nameravajo pognati Grke na odsek Smirne.

Atene, 11. januarja. (Havas.) Zаради finančnih težkoč je postal položaj kabineta kritičen.

Iz dežele večnih stavk in kriz.

Dunaj, 12. jan. (Izv.) Napovedana stavka poštarnih nastavljenecv na Dunaju je izbruhnila danes ob 6. uri zvečer. V stavko je stopilo okoli 15.000 nepragmatiziranih nastavljenecv, dočim okoli 9000 nesocialističnih nastavljenecv dela dalje. Kljub temu pravi poštni promet (pisemski paketni in dostavljalni) popolnoma počiva. Tehniška unija, ki ji pripadajo brzojavni in telefonski nastavljeneci je izjavila svojo solidarnost s stavkjuočimi. Ako bodo jutri pogajanja z vlado brezuspešna, stopijo tudi oni v stavko.

Gradec, 12. jan. (Izv.) Danes ob 6. uri zvečer so tudi tukajšnji poštni nastavljeneci stopili v stavko. Ako stavka ne bo končana v 24 urah, se ji pridružio tudi poštni in brzojavni nastavljeneci.

Dunaj, 12. jan. (Izv.) Danes je več tisoč komunistov pred novim rotovžom priredilo demonstracijo za davčno stavko. Po zborovanju so odšli po Ringu skozi meso, spremljeni od močne policijske posadke. Na potu so vpili: Proč s sramotnim davčnim zakonom. Demonstranti so hoteli odreti v Grandhotel, kar pa jim je preprečila policija. Razbili so le par šip. Enaki prizori so se vršili še pred raznimi drugimi kavarnami, sicer pa ni prišlo do nobenih posebnih dogodkov.

Nashe šolsko v Prekmurju.

(Pisma naprednega učitelja.)

Gospod urednik, ali poznate našo prekmursko šolsko oblast? V našem šolskem sosvetu sedi 7 katoliških duhovnikov, 2 luteranska pastora, 3 domaći (klerikalni) prekmurški „školniki“ in dva gerenta (med njimi klerikalni Božidar Sever). Klerikalci imajo torej samo 13 članov. V drugih okrajnih šolskih svetih sedi samo eden zastopnik cerkve; tu pa kar 9. Jasno je, kaj imamo pričakovati od takega zastopstva. Naše učiteljstvo je sicer zahtevalo od civilnega komisarja — in to z vso pravico —, da sprejme v sovet tudi 4 učiteljske zastopnike. Oblikoval je sicer (kakor navadno), potem se pa ni spomnil več na to bagatelo. Sprva, ko je nastopil svoje mesto, se je rekel, da je energičen. Pričakovali smo od njega, da napravi konec neznosnim razmeram. Toda kurz je ostal do danes isti, samo druge osebe ga vodijo. Uspoštovanje njegov strah pred klerikalnimi delalnimi mogotci, toda danes bi smel biti že nekoliko bolj korajšen. Pomedite z Madžaroni in za trite njihovo propagando. Omenim naj ob tej priliki še naše orožnike. Izprva so ostro prijeli nekaj madžaronskih voditeljev. Toda višje oblasti so jih opozorile na desavirane. Tako je njihova avtoriteta padla in madžaroni so se jim pričeli posmehovati, češ, kaj boste vi, nas bodo že v Lendavi opustili in o svobodili. Povrh se orožništvo obravnjuje s posli, ki spadajo v delokrog gerentov in občinske uprave. To ne gre. Časa je bilo že dovolj, da se natevati, če ni mogoče dobiti sposobnih

gerentov, potrebno število občinskih tajnikov. Revizija gerentov pa je tudi nujno potrebna: ponekod pašujejo po občinah še ljudje, ki so jih nastavili madžarski boljševiki. V Prekmurju je ugled orožništva še bolj kakor drugje ugled države. Madžarski orožnik je bil tam vsled svojega oblastnega in nasilnega postopanja ljudstvu v strah in trepet, jugoslovanski so napram njim kavalirji in dobro je tako. Tem bolj pa morajo vse oblasti čuvati in ščititi njihovo avtoriteto.

Naš šolski sosvet je dobil ime „prekmurski parlament“. Zanimivo je poslušati razprave v tej veljavni korporaciji. Pri vsaki priliki se pridno udriha — po učiteljih.

Teatralne govore prednašata g. plebanoš Sakovics in g. Sever. Ako se jim kaka poštena duša postavi po robu, tedaj začne kričati pastori, plebanoši, potem še ostali; slednjič tolčejo po mizah in razsajajo, dokler se ne sklene dotičnega učitelja — prestaviti ali odvezati od službe. Je to sicer stara taktika, tudi zelo neprimerna a za take ljudi, ki hočejo biti med ljudstvom — aristokrati, vkljub temu zelo uspešna. Ze mnogokrat so enoglasno sklenili, da se uvede v vse šole prekomurščina, da se zapodi vse „Kranec“ itd., toda višji šolski svet si ni upal ugoditi takim sklepom. Tu se „pospeglaj“ slavni višji šolski svet in malo pomisli, kaj nas čaka, ako bomo imeli še nadalje take „šolske referente“ in toliko cerkvenih zastopnikov. Vprašamo: Ali smo kleriki ali učitelji?

Politične beležke

Radiceve izjave. Beograjska „Pravda“ objavlja vsebino razgovora, ki ga je imel njen zagrebški dopisnik z Radicem na banketu, ki so ga imeli poslanci Radiceve stranke v hotelu „Excelsior“ v Zagrebu. Radic je izjavil: Mi smo odobrili vsa poročila o svojem delu in vzeli na znanje poročila naših delegatov, ki so bili v Beogradu. Ta poročila so za nas ugodna, najbolj nas je zadovoljil g. Protić. Ako bi bil on danes tu med nami, počutil bi se prav dobro kot v svoji lastni stranki. Stvarne zapreke nam onemogočajo pot v Beograd, ker bi bili, ako bi odšli tja, samo za napoto in bi motili delo. Komunisti so nas nagovarjali na to in me prosili, da začnem z obstrukcijo in onemogočimo ustavo. Mi tega nečemo, ker smo za delo. Mi smo prišli do prečiščenja, da sedaj še ne moremo uveljaviti vsega svojega programa, kakor ga v današnjih razmerah ne more niti ena stranka. Mi smo za sporazum. Ali sporazum je vsled sestave Pašičeve vlade težak, ker je njegova vlada nepopolna, brez večine in absolutistična. Mi smo danes izdelali resolucije, ki jih te dni objavimo. Te resolucije izražajo naše misli in vodijo naše postopanje. Poskusili bomo še enkrat s posredovanjem pri vseh političnih skupinah, da nam omogočijo odhod v Beograd. Počakali bomo rezultate teh poskusov... ali mogoče bi se zgodilo, da pridem tudi popolnoma nepričakovano v Beograd. Kdaj, ne vem, ker sem preveč preobremenjen z delom o organizaciji naše stranke. — Glede Protičevega pisma je Radic izjavil, da Protić ni pisal direktno njemu (Radicu) ampak zagrebškemu radikalcu Gjorgjeviću. „Povabil me je, da naj pridem v Beograd in me vpraša, ako mislim, da bi bilo potrebno, da on pride sem. Jaz sem odgovoril, da bi bilo bolje, da pride on sem.“ Svojo izjavo je zaključil Radic z besedami: „Upam, da je to naše posvetovanje o tem, da ne gremo v Beograd, zadnje!“

Protić in Radic. Stojan Protić je izjavil sotrudniku „Tribune“, da so absolutno netočne vse vesti, da je on pisal kako pismo Stjepanu Radicu in da je izstopil iz radikalne stranke.

Revizija socialističnega programa. Kakor vse kaže, se socialni demokrati v Jugoslaviji, in tako imenovani centrum pripravljajo, da prevzamejo vodstvo delavskega gibanja v svoje roke in da ga popeljejo zopet na stara pota mirnega sistematičnega dela v strokovnih in političnih organizacijah. V nedeljo je v Zagrebu izšla prva številka centumškega glasila pod naslovom „Socialista“, ki objavlja razglas, „začasne akcijskega odbora delavstvu“. V svojem manifestu list ostro nastopa proti komunistom ter pozivlje delavstvo, da pretrga zveze z dosedanjimi svojimi voditelji, komunisti ter da deluje na obnovo delavskega sindikalnega in političnega pokreta. Istočasno prinaša organ socialnih demokratov „Sloboda“ članek iz peresa bivšega ministra Bukšega pod naslovom „Na stare puste“. Iz članka je razvidno, da so se socialni demokrati na Hrvatskem odločili za revizijo programa in taktike in to v smeri približanja marksističnemu centru. Slovenski socialni demokrati so se za ta korak že defini-

tivno odločili in njihov glavni odbor je v svoji seji dne 26. decembra m. l. že sklepal v tej zadevi. Stranke centruma v Bosni in Srbiji so že izvršile ujedinjenje.

Bolgarofilstvo v Rumuniji. V zvezi z Jugoslavijo sovražno propagando v Rumuniji, pojavili so se v rumunskih listih članki, prijazni Bolgarom. To rumunsko razpoloženje so takoj izrabili Bolgari in začeli v Rumuniji z odkrito propagando za kar najtesnejše zveze med Bolgarijo in Rumunijo. Banatsko vprašanje, ki je izzvalo v Rumuniji ostro opozicijo proti vladi, je Bolgarom zgoden teren za njih delo. Bukareški „Adeverul“ javno in odkrito zagovarja zvezo med Bolgarijo in Rumunijo in to ne na ravno srečen način, a obenem podučuje za one, ki se tudi pri nas navdušujejo za zvezo z Bolgarijo. „Adeverul“ namreč pravi: „Bolgarski odpor proti vesolovskimi politiki na Balkanu, je rešil rumunski narod, da se ni utopil v slovanstvu. Da je zmagala v Bolgariji vesolovska misel, bila bi Rumunija izgubljena, ker bi ne imela moči, da se protivi slavizaciji Balkana. Zato je zveza med Rumunijo in Bolgarijo, ki je ne smemo smatrati kot slovanske države, ker to Bolgari tudi sami izjavljajo, popolnoma prirodna, posebno, ako vzamemo, da med obema državama ni danes nobenih spornih vprašanj. Bolgari priznavajo Rumuniji pravice do Dobruže ravno tako, kot priznava Rumunija pravice Bolgariji do Trakije, Macedonije in Soluna. Zato je potreba po popolnem sporazumu med Sofijo in Bukareštom toliko bolj potrebna, kolikor bolj se pojavlja fanatsko vprašanje kot narodno in državno vprašanje Rumunije! — Ta izjavljaja „Adeverul“ so popolnoma jasna in naravnost naplerjena proti naši državi. V banatskem vprašanju bi Rumunija rad angažirala Bolgarijo in ji stavlja zato v izplede makedonsko vprašanje. V bolgarskem časopisu se skor to vprašanje se ne razpravlja, toda laskanje Rumuniji, so jasen dokaz, da bi ne bile težko pridobiti Bolgarije za vsako akcijo, ki bi bila naplerjena proti Jugoslaviji.

Jugoslovanski kmetje v Banatu in rumunske oblasti. Iz Beograda poročajo 11. januarja: V nekaterih vaseh v Klisuri je došlo do upora jugoslovanskih seljakov proti rumunskim oblastem, ki plenijo med našim prebivalstvom. Došlo je do oboroženega spopada med jugoslovanskimi seljaki in rumunsko vojsko.

James Baucher. Kot smo že poročali, je umrl v Sofiji znani angleški bolgarofil James Baucher, balkanski korespondent „Timesa“. Baucher je bil osebni prijatelj kralja Ferdinanda in s svojim delom dosegel Ferdinandu, ki jih je uživala Bolgarska do svojega vstopa v centralni blok v Londonu in Parizu. Njegova poročila iz Sofije v letu 1915. so francosko in angleško mnenje, pa tudi diplomacijo tako disorientirala, da so v Londonu in Parizu do zadnjega trenutka mislili, da stopi Bolgarija na stran sporazuma. Bolgarofilske stališče zapadnih držav je bila zasluha Baucherja, ki je bil do zadnjega trenutka neizprosno sovražnik srbsva. Bolgarski listi priznavajo sedaj, da so v Baucherju izgubili nenadomestljivega zastopnika in zaveznika v evropski jarmosti.

Nov češki zastopnik na Dunaju. „Lidove Noviny“ javljajo, da bo za generalnega konzula češkoslovaške republike na Dunaju imenovan dosedanjí župan Kraljevca Gradca, dr. Ulrich, po „Narodnih Listih“ pa bo isti imenovan za češkega poslanika na Dunaju.

Češkoslovaški poslanik v Berlinu, bivši ministrski predsednik Tusar, se nahaja zaradi težke srčne bolezni v habsburškem sanatoriju.

Nov komandant v Trstu. Mesto dosedanjega generala Ferrara bo imenovan za poveljnika tržaškega vojnega zbora general Sanna.

V Italiji še vedno tli. Dne 11. l. m. so prispeli v Tarent nekateri reški legijonarji. Fašisti so jim priredili v pozdrav veliko manifestacijo. Socijalisti so jo motili, vsled česar je prišlo do spopada. Obe stranki sta rabili orožje. Več nemirnežev je ranjenih. Policija je aretirala mnogo socijalistov. Zato so delavci ladjedelnice „Tossi“, delavci vojnega arzenala in vsi uslužbeni pošte in telegrafa stopili v stavko.

Italijanska vlada proti komunistom. Iz Milana poročajo 11. januarja, da italijanska vlada ne bo dovolila, da bi se kdo izmed ekstremnih inozemskih socialnih demokratov udeležil italijanskega socialističnega kongresa. Vlada bo izdala svojim organom navodila, naj se vsi inozemski ekstremni socialisti aretirajo, ako bi se jim posrečilo priti preko meje.

Nove konference antantnih diplomatov. Kakor javlja „Tribuna“, se Giofitt najbrže ne bo udeležil konference ministrskih predsednikov v Parizu. Francoski poslanik Barere je danes poseil grofa Sforza in razpravljal z njim o konferenčnem materialu. Iz poljskih diplomatskih krogov se poroča, da se bo na pariški konferenci ministrskih predsednikov razpravljalo pred vsem o ruskem vprašanju, ako že ne bo to sploh edini predmet razprave.

Avstrija išče pomoči v Ameriki. Kakor se v parlamentarnih krogih zatiruje, odpotuje vsenčliski profesor dr. Redlich kot delegat avstrijske vlade v Ameriko, da se pogaja tamkaj glede dolgov Avstrije pred vojno in glede kredita. Dr. Redlich je bil svojčas vsenčliski profesor v Ameriki.

Otvoritev francoskega parlamenta. Iz Pariza javljajo 11. januarja: Parlament je danes zopet začel zborovati. Starosini predsednik Siegfried je imel v zbornici nagovor, v katerem je opozarjal na momentane težkoče. Finančno stanje vzbuja vsekar škro in menični tečaj so še vedno neugodni. Toda prizadevanja na polju davčne zakonodaje zagotavljajo ravnotežje rednega proračuna. Govornik je zaključil s pozivom na vse državljane, naj opuste razredni boj. V senatu je starosini predsednik Denis izrazil upanje, da se davčno breme francoskih davkoplačevalcev blajša, s tem, da se Nemčija obveže izpolniti versaillesko mirovno pogodbo. V ta namen je čeljal ne smemo imeti premajhne vojske, dasi smo odločni privrženci miru. Napram svojemu sovržniku ima Francija zavest svojih dolžnosti.

Boji v Ukrajini. Ukr. tiskovni urad javlja iz Cernovic, da so ponoči 1. januarja uporniki pri Jekaterinoslavu obkolili dve najboljši boljševiški diviziji in ju popolnoma pobili. Zmagoviti uporniki so zasedli Znamko, Kremenčuk, Jekaterinoslav, Nikolajev in Aleksandrovsk.

Rusko-angleška gospodarskopolična pogajanja napredujejo. Potovanje Krasina v Moskvo je bilo, kakor poroča „National Tidende“, odloženo za par dni, ker mora Krasin rešiti še razna vprašanja s Hloornom. Krasia upa, da se bo z ruskimi protipredlogi mogel v štirih tednih zopet vrniti v London in da se na rusko-angleška gospodarska pogajanja uspešno zaključijo.

Oddaja orožja na Nemškem. Iz Berlina poročajo 11. januarja: Po poročilu komisarja za razorožitev je stanje prostovoljno oddane in prijavljenega orožja z 10. januarjem nastopno: 932 topov, metalcev min in plamenov, 18.067 strojnica, 168.800 brzostrelnih samokresov, 2.201.581 pušk in karabink, 78.325 revolverjev in samokresov, 85.616 ročnih granat, 353 topovskih delov, 246.357 obrambnih strojev, 312.205 puškinih delov, 56.241.829 patron za puške. Zbiranje orožja in hišne preiskave se nadaljujejo.

Brezdelnost in socialne borbe na Svedskem. Kovinsko delavstvo v Stokholmu je dne 11. l. m. na zborovanju protestiralo proti zmanjšanju plač in proti odpuščanju delavstva. Delavstvo zahteva namesto tega skrajšanje delavnega časa. Vlada je bila pozvana, naj življuje znatna denarna sredstva za podpiranje brezposelnih in onemoglih.

Prosveča.

Narodno gledališče.

Opera:

Cetrik, 13. januarja: Literarni večer Hudožestvenega teatra. Izven. Petek, 14. jan.: Auber: Fra Diavolo. Red B.

Drama:

Petek, 14. jan.: Strindberg: Smrtin ples II. Red C.

„Hudožestveni teatr“.

Ilija Dimitrijevič Surgučev: „Jesenske gosli“. V krvnem letu 1915, ko je Rusija najbolj krvavela na bojnem polju, ko je občutila v svoji sredini vse grozote svetovne vojne, se je pojavilo na ruskem odru delo, ki je delovalo pomirjevalno na razburjene živce, ni bilo to delo globokega realizma in odkritega naturalizma, bila je to sentimentalno mehka lirski pesnitev Surgučeva. Samo ti okoliščnosti je pripisati dejstvo, da so imele „Jesenske gosli“ velik uspeh. Surgučevo delo ni drama, ono je velika lirski pesen, s podeljenimi prizori, ki skozi nje zveni vedno le refram iz Verlaineove lirike: „Les sanglots de violon de l'automne.“ Bledi, neizdelane sence, negotovi dialogi, včasih raztegnjeni v svoji liriki do banalnosti (II. dej.) brez dramske oblike in dramatskih elementov, brez zveze, prepone le z zadnjimi toni umirajočih jesenskih gosli, to je Surgučeva drama. A te mirne scene, izbruhe in izlive lirčne duše prekipeljavče v sentimentalnost, so Hudožestveniki vzeli v svoj program, vzeli jih v svojo režijo in iz njih naredili sliko razpoloženja, ilustrirali so lirski pesem in jo postavili v življenje kot realen svet. Ne morem si predstavljati II. dej., da bi ga igrali drugi igralci nego Hudožestveniki; in ensemble v III. aktu, to ni režija, to je globoka zavest sodelujočih, da je vsak med njimi enak onemu prvemu, da je vsakega ena gesta del ene velike celote, ki čutijo z njo. In kakor so Hudožestveniki dali dramati svoje življenje, tako so dali posamezni posameznim vlogam svojo dušo. Medli tip iz francoske novele Var-

vara Vasiljevna je izobčala Knipper-Cehova z vsimi detajli nevarne starosti tipa Karin Michaelisove, dialog II. dejanja z Baranovskim je klasičen primer dialoga, ki ga je dala ga. Cehova s čudežno svoj umetnostjo — dala mu je življenje in življenjske verjetnosti in potem patetična scena pri zaroki Verročke, ki jo je odigrala s tako priprnostjo in vernostjo, ki je doslej še nisimo videli. Verročka ge. Orlova je nadkritiv tip sentimentalnosti, izraz otroške duše, prodane žrtve, Berenjev navaden človek vsakdanjega življenja, Masalitinov malomešan s težkim občutkom ponohujočih moči, a vsi skupaj slika, ki jo razumeš, ko jo vidiš. Vse gre svojo pot prirodnega razvoja, nikjer potenciranja, nikjer prinasanja na krozniku tega, kar bi vabilo k razumevanju in spoznavanju. Hudožestveniki ne igrajo za gledališče, za publiko, oni ponavljajo scene iz življenja. In to je vse in največ, kar nam more nuditi umetnost.

Glasbena Matica je pravkar izdala 12 Lajovićevih pesmi za moški, mešani in ženski zbor. Od teh novitet bo pel pevski zbor Glasbene Matice na svojem koncertu, dne 24. l. m. v veliki dvorani hotela „Union“ šest mešanih zborov: Pastirski, Kroparji, Ples kralja Matjaža, Zeleni Jurij, Kiša, Modved z medom. Razen Kiše, ki je Domjaničeva, so vsi teksti iz Zupančičevega Cicibana. Besedilu primeren je aparat, s katerim operira skladatelj: za Lajovica uprav frapantno priprosti. Zbori so otroško-iskreno napisani, gor-ki in vonjajo po narodni pesmi, sami predpogoji, da postanejo popularni. Naj bodo te vrstice migljaj pokrajinski pevskim zborom. Partiture in glasovi se naročajo pri Glasbeni Matici v Ljubljani.

V spomin Ernestu Denisu, velikemu prijatelju jugoslovanskega naroda, priredi profesorji zbor beograjske univerze in Akademija Nauka slavnostno sejo, na kateri bo govoril o delih velikega pokojnika akademik doktor Jovan M. Zujović. — Regent Aleksander je poslal rodbini pol. Denisa svojo sožalnice.

Domneve vesti.

Ljubljana, 12. januarja.

Imenovanja. Ministrstvo za narodno zdravje je dr. Bogdana Derča imenovalo za primarija otroške bolnice v Ljubljani. Računski revident pri književodstvu zdravstvenega oddesa v Ljubljani Rajko Setina je imenovan za računskega svetnika, narednik Franc Rakušček pa za kancista istotam.

Višje deželno sodišče v Ljubljani je pravne praktikante Stanka Lapajeta, Franca Detela in Ivana Lulika v Ljubljani ter pravnega praktikanta Mirka Dantička v Celju imenovalo za avskultante. — Inž. Jakob Turk, ravnatelj kmetijsko-kemijskega zavoda v Ljubljani, je pomaknjen v 6. činovni razred.

Imenovanje v obmejni policijski službi. Začasnim komisarjem obmejne policije v Mariboru je imenovan Zivan Pantič.

Kako se poznamo? Poluradno glasilo poljskega ministrstva zunanjih zadev „Journal de Pologne“, ki izhaja v Varšavi, javlja v svoji številki od dne 30. decembra preteklega leta med najnovejšimi poročili sledečo brzojavko: „Beograd, 30. decembra. Pašić je sestavil novo bolgarsko vlado.“ — Tako se poznamo!

Tajniške posle Samostojne kmetijske stranke je prevzel g. Janko Bukovec iz Velike Loke.

Z južne železnice nam pišejo: Med osebjem južne železnice se je vršil te dni tih boj. Merile so se različne organizacije pri volitvah v penzijske sklade za uradnike in druge nameščence in v provizijski sklad za delavce. Za uradniški sklad sta postavila Udruženje železniških činovnikov in Zveza jugoslovanskih železničarjev posebne kandidate, zmagala je lista Udruženja z okroglo 270 glasovi nad blizu 140 glasovi Zveze. Pri volitvah za ostala dva sklada sta propadli zvezina in socialistična lista nasproti komunističnim glasovom. Kakor moramo obžalovati, da se med železničarji ne morejo danes popolnoma uveljaviti resne stanovske organizacije, vendar se nam čudno zdi, da posega Zveza v boj proti uradniškemu društvu, ako se je že večina uradnikov izreda za lastno organizacijo. Kakor slišimo je predsedstvo Zveze že razposlalo krajevnim skupinam okrožnice, v katerih naznanja, da Zveza prepusti uradniško kandidatno listo Udruženju. Ko je pa prišel poslanec Deržić iz Beograda, se je odbor Zveze spreobrnil in postavil lastne kandidate. Seveda ako ima Zveza tak posel, potem ne more prosepavati kakor bi bilo želeli. Udruženje bi moralo

Deržićev narodno-socialni prapok vilhiti in mu parirati na besedo, potem pa! — Činovnik južne železnice.

Fran Radešček, eden od ustanoviteljev narodno-socialnega gibanja v Sloveniji piše v ljubljanskem „Slovencu“ feljton o katoliškem pokretu v Beogradu in ga zaključuje z besedami: „Naj le poskuša svobodni selstvo s kulturnim bojem, mi se ga ne bojimo!“

Kaj je z nabavnim prispevkom za vpokojence južne železnice. Uprava južne železnice je vendar enkrat obljubila, svojim vpokojencem nabavni prispevek ter ga izplačati 15. januarja, doklade pa najkasneje 1. februarja t. l. V to se je po pritisku vlade in zastopnikov vpokojencev pisмено obvezala. Obljubilo se nam je da se bodo zato potrebne pole takoj razposlale. Danes je že 12. ga, toda pole se še sedaj ne razpošiljajo! Vpokoijenci ne moremo več čakati in bomo takoj ko preteče rok storili potrebne korake. Opozarjamo poverjeništvu za soc skrb! — Društvo vpokojencev juž. žel.

Priden in pobožen mladenič. V Sent Pavlu pri Sostrem, znanem klerikalnem gnezdu, je nedavno 19letni cerkovnikov sin Bernard Smrekar prijel z vso silo v šolo hitrega devetletnega učenca Jakoba Levčiča ter mu osorno v pravem cerkovniškem žargonu zaukazal: „Ti fant, danes ni šole!... Poklekni!... Zmoli očenaš!“ Deček se je nasilneža ustrašil in je vse storil. Nato ga je „cerkvena muiš“ prišla in vrgla v potok Dobrunjšico, kjer se je ves zmocil in lahko počodoval. Po dejanju pa je Smrekar nagovarjal šolarčka, naj doma in povsod govori, da ga je učiteljica natepla. Zaradi omejitve svobode obtoženi Smrekar je prišel pred deželno sodišče 12. prič, ki naj bi pričale o njegovi nedolžnosti. Toda niso se upale, čeprav bi bila kmalu ena priča zapadla pravici državne pravdnika. Mali deček je odločno resnično opisal vse dogodek. Bernard Smrekar je bil obsojen na štiri mesece težke ječe.

Meščanska šola v Postojni. Na slovenski meščanski šoli v Postojni se je končno vendarle otvoril tudi četrti razred in se je s tem ustreglo splošni želji prebivalstva.

Razpis zdravniške službe. Zdravstveni osek za Slovenijo in Istro razpisuje službo okrožnega zdravni-ka za zdravstveno okrožje novomeško. Interesentje se opozarjajo na razpisni razpis v Uradnem listu.

* Nova železnica na Stajerskem.

Dne 15. januarja se izroči javnemu prometu od Konjice do Zreče podaljšani del lokalne železnice Poljčane-Zreče z naslednjimi postajami: postajališče Gabrovje, postajališče Radena vas in postaja Zreče. Postaja Zreče je otvorena za celokupni promet. Nova proga je dolga 6 kilometrov.

sv. Jeseniški „Sokol“ vabi vse brate na redni letni občni zbor, kateri se vrši v nedeljo dne 16. t. m. ob 9. uri dopoldne v telovadnici.

* Letni certifikati za vožnjo po znižani ceni na južni železnici. Južna železnica izdaja tudi za 1. 1921 državnim nastavljencom, ki služujejo pri uradih, ležerih od progi južne železnice, letne certifikate za znižano vožnjo po južni železnici. Letni certifikat opravičuje za vožnje z brzovlaki proti plačilu navadnih vozovnic za osebne vlake, za vožnje z osebnimi vlaki proti plačilu polovičnih vozovnic za brzovlake in stane z odpravnino in z državno kolkovino za I. razred K 170, za II. razred K 100, za III. razred K 50. Ti skovine za nabavo certifikatov se določa na vsaki postaji po ceni 25 para za komad.

* Iz Ambrusa nam pišejo: Zupnik Zavbi v Ambrusu je izvršil škofov ukaz, da mora agitirati za klerikalno časopisje na čudovit način. Na Stefanov dan je strašno sramotil ljudi, ki so uaročeni na kak napreden časopis, posebno na „Domovino“. Rekel je: „Domovino“ je najgrši časopis, kdor jo bere, je zastopljen s hudičem. Kristus je rekel: Ljubite se med seboj. In Judež Iskarijot je šel in ga prodal za 30 srebrnikov. Slab tisti oče, ki ima „Domovino“ naročeno v naši fari, ker s tem svoje otroke pohujšuje. In slaba tista mati, ki trpi pri hiši ta list. V naši fari je majhna množica in tisti, ki drže „Domovino“, so izdajalci in Judeži Iskarijoti. V celi fari so naročeni na „Domovino“ trije možje, vsled česar si lahko mislimo, kako je vplival zupnikov napad nanje. Eden izmed njih je bil na koru in ni mogel več mirno trpeti tega nesramnega govorjenja. Potikal je na mrežo na koru in glasno rekel: „Dosti je tega!“ Zupnik Zavbi je moža zagledal in je takoj obimolnil in prenehal z napadi. — Klerikalni agitatorji bodo na prižnici uganjali politiko toliko časa, da bodo izvalili med verniki hrupne ugovore. Cerkev se bo izpremenila v politično zborovališče. Potreba bi bilo, da Kristus pride z bičem in izžene iz cerkev gozdebala nedostojnih duhovnikov, sicer bodo postale cerkve res jame razbojnikov, ker pošteni človek se bo sramoval hoditi na politične orgije v cerkev.

* Sprememba posesti. Veliko trgovsko hišo Kokoschnegg v Mariboru je kupil narodni trgovec I. N. Soštarič.

* Velika obrtniška veselica s plesom. Naši obrtniki priredijo dne 22. t. m. v Narodnem domu sijajno veselico s plesom. Pripravljeno je vse, da se bodo udeležniki kar najbolje zabavali. Svirala bo godba dravske divizije. Za jed in pijačo bo dobro preskrbljeno.

* Ponarejene 1000dinarske novčnice. Državna policija v Splitu opozarja, da so se v prometu zopet pojavile ponarejene 1000dinarske novčnice.

* Toplo vreme. V vsi srednji Evropi je nastopilo izvanredno toplo vreme, zaradi česar se je posebno v nižjih legah raztopila snežna odeja. V Češkoslovaški se je dvignila temperatura do 10 stopinj C, vzkliše so pomladanske cvetlice in se prodajajo na trgu. Meteorološka kronika ne pozna tako milega januarja. Tudi pri nas se je pojavilo pod vplivom toplih južnozpadnih vetrov abnormalno milo vreme tako, da je že od 7. t. m. temperatura stalno nad ničlo in se je debela snežna plast popolnoma stopila. Vzrok temu nenavadnemu vremenskem pojavu je iskati v močnem zračnem toku, ki prihaja zaradi nizkega zračnega pritiska iz gorka Atlantskega oceana in preplavlja vso Evropo. Vsekakor moramo pričakovati v naslednjih dneh večjih vremenskih izprememb s snegom in mrazom.

* Vlomilcev pri črtnu policija še ni dobila. Pokazalo se je več sledi in detektivi so tudi aretirali nekaj sumljivih oseb, toda dosedaj se je izkazalo vse iskanje zaman. Govorice, ki so se nocoj raznesle po mestu, čes, da so bili 4 vlomilci prijeti, so torej žal neutemeljene.

* Avtomobilska nesreča. Na cesti iz Velesa v Bitolj se je zgodila te dni avtomobilska nesreča, pri kateri je bil vladika Josif Cvijović težko ranjen, njegov sofer pa ubit. Vladika se je vozil v svojo novo rezidenco Bitolj, kjer so se vršile velike priprave za sprejem povodom ustoličenja. Avtomobil je z lepe gladke ceste zdrknil v 10 metrov globok prepad. Vladika si je pri padcu zlomil roko. Sofer je na mestu mrtve obležal.

* Davek na pivo. „Jugoslavenski Lloyd“ se bavi v posebnem članku s prevelikim davkom na pivo v naši državi. Dočim se plača na Češkem za 8%no alkoholno pivo samo 40 K, znaša pri nas davek 192 K. Za 12%no pivo se plača na Češkem 60 K, pri nas pa 220 K in je torej pri nas davek trikrat večji. Posledica prevelikega davka je, da produkcija piva pri nas močno pada, kar pomeni tudi znatno zmanjšanje vira dohodkov za državni fiskus.

* Seja širšega odbora Zveze trgovskih gremijev in združenj za Slovenijo se vrši v torek, dne 18. januarja 1921 ob pol treh popoldne v prostorih trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

* Suštrpelija novih letnic. Narodne banke SHS ni uspela. Od 40.000 izdanih novih letnic je bilo predpisanih komaj 10.000, in sicer polovica v področju Slovenije in Hrvaške, polovica pa v ostalih krajih naše države. Vzrok neuspeha je zlasti dejstvo, da so se delnice prodajale 1400 K držeče, kar pa notirajo na beograjski borzi.

* Zveza slovenskih združenj v Ljubljani. Iz načelstva Zveze slovenskih združenj v Ljubljani so iztopili dosedanjega predsednika Ivana Kovača, podpredsednika dr. Fran Novaka in član načelstva dr. Ivana Pavčarja. V združenjem registru se je vpisalo novo načelstvo, katerega člani so: dr. Milko Brezgar, odvetniški kandidat v Ljubljani (predsednik); Josip Tribuč, veleposelnik na Glinah (podpredsednik); dr. Janko Kernik, ravnatelj Kmetijske posojilnice v Ljubljani; Ivan Pipan, posestnik v Vižmarjah; Adolf Ribnikar, tržni nadzornik v Ljubljani — odborniki.

* Pritožbe slovenskih obrtnikov. Deželna zveza obrtnih združenj za Slovenijo je poslala vladi dopis, v katerem protestira, da če hoče urediti enotno socialno zavarovanje v državi brez sodelovanja obrtnikov. Glavne zahteve obrtnikov so: paritetno zavarovanje v vseh zavarovalnih zavodih, vsaka pokrajina mora imeti najmanj en svoj samoupravni zavarovalni zavod, nad katerim naj ima centralni zavod samo nadzorsko pravico (en pokrajinski zavod brez široke upravne decentralizacije bo okoren. Uprava bo počasna. Op. uredn.) Zaedno z delavskim zavarovanjem naj se izvede tudi obvezno bolniško in starostno zavarovanje obrtnikov. — Da se mora obrtniški stan, ki je za državno gospodarstvo izredne važnosti, šele sam siliti k sodelovanju pri ustvarjanju socialnih zavarovalnih zakonov, je gotovo abnormalen pojav. Naša socialna politika bi morala pritegniti k sodelovanju vse interesne. Samo sodelovanje more vzбудiti zadovoljnost z ustvarjenim zakonom. Vsi tisti zakoni pomenijo absolutizem.

* Najbolj imenitno. „Naprej“ kritizira v članku „Križa v kovinski industriji“ brezumno državno gospodarstvo, ki so ga razni strokovnjaki zaman skušali popraviti. Toda vse je bilo zastoj, državniški so dosledno prezirali gospodarska vprašanja. Kakšen zločin so zagrešili je najbolj razvidno iz sledečega primera: Cinkarna v Celju izdeluje m. dr. tudi prah za barve, in sicer v enem mesecu toliko, kolikor ga vsa Jugoslavija celo leto potrebuje: Drugo je treba izvažati. Toda kako? Cena na svetovnem trgu je 7—8 K za kilogram, vlada pa zahteva izvozne carine celih 12 K kg za kilogram. V tem tiči vsa modrost naše carinske politike. Da pa bo zadeva še bolj imenitna, naj povemo še to, da je cinkarna last države same. Tako „Naprej“. Tudi mi pravimo, da je grajana izvozna carina odveč. Toda menimo, da bi bili „strokovnjaki“ baš v tem slučaju lahko pravili, kar je carinska politika zagrešila. Cinkarna je državna last, prah je državno blago. Izkupček gre v državne kase kakor izvozna carina. Ali je bilo torej treba držati prah doma in ga pustiti propadati (pravijo, da ga je okrog 50 vagonov!) je vprašanje, ki bi ga bili strokovnjaki navzlic carini lahko rešili. Da ga niso, je na celi stvari najbolj imenitno.

* Cene premoga drugod. Tudi drugod cene premoga stalno naraščajo in resno ogrožajo delavstvo, male konsumente in veliko industrijo. Države uvidevajo neizmerno nevarnost in z vsjo energijo pripravljajo socializacijo rudokopov. Ustanovili so v ta namen posebne socializacijske komisije, da težko vprašanje do detaljev premislijo in ustvarijo nekaj trajno koristnega. Češki listi prinašajo nekaj primerov o vedno rastočih cenah premoga. Kladenski premog (100 q) je stal leta 1914 188 K, leta 1915: 210 do 226 K, 1917: 320 do 380 K, 1918: 480 do 830 K, 1919: 1550 do 1630 K; od 1. januarja 1920: 1632 K, od 26. februarja 1920: 2600 K, od 1. maja 1920: 3748 K. In vesti napovedujejo še 50 % podražanje! Pravica države, posesti v to brezprimerno izkoriščevanje je več kakor dokazano.

* Živina za industrijske produkte. Naša komisija, ki je odšla v Berlin, da prevzame v zmislu mirovne pogodbe nam priznano živino od Nemčije, je

obvestila vlado, da bi znašala prevoznina za govedino po 4000 dinarjev, za ovce pa po 500 dinarjev. Stroški bi bili torej večji, kakor je pri nas cena živine. Vrh tega bi bilo potrebno za prevoz 8000 vagonov in okoli 2000 oseb za spremstvo. Komisija je radi tega ponudila Nemčiji živino v prodajo, kar pa je ta odklonila. Radi tega se vrše sedaj pogajanja z avstrijsko vlado glede izmene živine za industrijsko blago.

* V Novi Gradski se je ustanovila vinogradniška in sadjarska šola. — Dalmatinska industrija marmornja je uredila v Solunu tvornico za predelovanje marmornja. V to svrhu je bila zgrajena tudi posebna pilarna.

* Živinski sejmi v Mariboru. Na živinski sejem, ki se je vršil dne 11. t. v Mariboru, je bilo prignanih 7 konj, 119 volov, 240 krav, 16 telet in ena kova. Cene za kg živine so bile sledeče: debeli voli 14—15, srednji 12,50 do 14, suhi 11—13 K, bik 11—12,50, debele krave 10—12, srednje 9—11, suhe 8—9, breje 12—14, molzne 11 do 13, teleta 15 K. Sejem je bil jako živahen, ker je bilo lepo vreme in od septembra meseca najbolj obiskan. Neki mariborski konsorcij je kupil 40 glav in s tem narekoval cene.

* Seznan mariborskih trgovcev in obrtnikov iz slovenske trgovske in obrtniške družbe v Mariboru. Narodna podjetja bodo posebej označena. Seznan, ki izide prihodnje dni, bo imel obliko žepnega koledarčka.

* Jugoslovenske banke v Trstu. Generalni komisar za Julijsko Benečijo je izdal nalog, po katerem je dovoljeno vsem podružnicam jugoslovenskih bank poslovanje v Trstu. Dobiti morajo od svojih central celoten prometni kapital in morajo voditi posebne račune, da se more vselej dokazati in ugotoviti, koliko denarja so prejele iz inozemstva. Končno morajo prijaviti italijanskim oblastvom imena svojih ravnateljev v Trstu.

* Prodaja istrskih premogovnikov. Trboveljska premogokopna družba je prodala svoje premogovnike v Istri neki italijanski družbi.

* Anketa o kmetijskih šolah. Pri poverjenstvu za kmetijstvo se je vršila te dni anketa zaradi novih kmetijskih šol v Sloveniji. Ankete so se udeležili ravnatelji kmetijskih šol, ravnatelj Kmetijske družbe in dva strokovna referenta poverjenstva. Predsedoval je vodja poverjenstva, dvorni svetnik dr. Vertančnik. Referent je bil kmetijski svetnik Rohrmann. Anketa se je izrekla za ustanovitev srednje kmetijske šole v Mariboru in za ustanovitev nižjih kmetijskih šol v Prekmurju in na Gorenjskem. Tozadnji predlogi so bili po širši debati soglasno sprejeti.

* Nabiranje gradiva za trgovsko pogodbo z Italijo. Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani je pričela z redakcijo nabiranja gradiva za trgovsko pogodbo z Italijo. Ker se je pismene, kakor ustne anketne dne 30. novembra 1920, udeležilo je nekoliko interesentov, zato sklicuje zbornica pred končno redakcijo ponovno zborovanje interesentov na dan 17. januarja 1921. Zbornica pozivlja vse korporacije in tvrdke, ki do sedaj še niso poslele svojih poročil, da to v lastnem interesu nemudoma storijo, ker se prepozno poslana poročila ne bodo mogla več vpoštevati.

* Knjige za merjenje lesa in krojaške merilne knjige ima Urad za pospeševanje obrti v zalogi, katere oddaja v pisarni na Dunajski cesti št. 22.

* Klej za mizarje. Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani je prejel nekaj mizarjske kleje. Interesenti obrtniki naj prigrase svoje potrebščine takoj, da se bodo moglo ozirati na njih prigrase.

* Poljsko-avstrijska gospodarska zveza. Včeraj je bila podpisana v Varšavi med Poljsko in Avstrijo za pol leta veljavna pogodba, po kateri prevzame Avstrija za Poljsko dobavo 35 novih in popravilo 500 starih lokomotiv, Poljska pa bo zata dobavila Avstriji petrolej, premog in jajca.

* Češke gospodarsko-politične pogodbe z inozemstvom. Praški „Čas“ poroča, da pripravila trgovinsko ministrstvo material za češko-poljsko trgovinsko pogodbo, ki bo sklenjena najbrže še ta mesec. — Danes so prispeli v Prago zastopniki Avstrije na pogajanja zaradi prodaje sladkorja. — Na posetu češkega zunanjega ministra dr. Beneša v Rimu (koncem meseca januarja) se bo govorilo tudi o izvedbi sklenjenih češko-italijanskih gospodarskih pogodb in o sporazumu z Jugoslavijo glede tržaške luke in južne železnice.

* Trgovina s sladkorjem. Češkoslovaška vlada je pred časom sklenila z avstrijsko republiko več pogodb glede nakupa sladkorja v češkoslovaških tovarnah. Kakor pa javljajo iz Dunaja, so vse te pogodbe od strani Avstrije zrušene. Pravi vzrok leži v tem, ker ima Avstrija na poanobu cenejši slad-

kor iz Jave, ki se v Avstriji prodaja kilogram za 11.25, dočim bi češki sladkor stal 17.65 K kilogram.

* Oddaja žita v češkoslovaški republiki. Češki državni žitni zavod, ki urejuje in vodi vezano državno gospodarstvo z žitom in žitnimi izdelki, je izdal zanimivo statistiko o oddaji žita do konca leta 1920. V bivšem češkem kraljevstvu je bilo od predpisanega kontingenta pšenice 11.078 vagonov, oddano samo 6325 (57 %) vagonov, rži (pšeničani) kontingent 19.646 vagonov, 6375 (32 %), ječmena (13.71 % vagonov), 8157 (59 %), krompirja (15.475 vagonov) 4042 (26 %). V celi republiki so oddali: Češka 2.113 (46 %) kontingenta, Moravska 10.220 (51 %), Slovaška 1986 vagonov (61 %), Slovaška 10750. Podkarpatska Rusija 203 vagonov (25½ %). — Te številke kažejo, s kako velikimi težavami se mora boriti praška vlada, da preživi svoje državljanje. Za nas so take številke — samo še spomin na težke dni.

* Štrbi za Avstrijo. Poročnik iz Pariza pravi, da je ravnatelj v finančnem ministertvu Tannery odpovedal v Avstrijo, da se prepriča o njenem finančnem položaju. Francoski „Temps“ se toplo zavzema za hitro kreditno pomoč zbankrotirani republiki, in sicer je mnenja, da bi mogla privatna iniciativa izdati večje in hitreje pomagati. Francoska vlada je s svojo neodločnostjo in odloganjem stanje v Avstriji še poslabšala. Namesto vladnih kreditov naj stopijo privatni krediti. Francoska vlada je bankam že predložila to vprašanje v premišljevanje. Rešiti je samo še vprašanje, če je Avstrija zmožna eventualnim kreditorjem nuditi zadostne garancije. List pravi, da je republika v svojem notranjem bistvu nagnjena k redu in delu. Kdor ji da kruh in delo, mu je zagotovljeno bogatstvo. Pravi vzrok neugodnega avstrijskega položaja leži v tem, ker se nasledstvene države nečisto jasno izrazijo, ako jim je ljubo in koristno, da oslone Dunaj glavno mesto ene samostojne države. Ako to hočejo, morajo podpirati izmenjavo blaga, ako ne, si morajo biti na jasnem, da je priključitev republike k Nemčiji nujna potreba, kajti eno je čisto nemogoče: hoteti samostojno Avstrijo, obenem pa pustiti Dunaj propadati.

* Prometna konferenca. Na podlagi sklepa Zveze narodov je na konec februarja sklicana v Barcelono mednarodna prometna konferenca, ki naj odloči predpogoje za uspešen razvoj mednarodnega prometa. Konferenca se bo pečala tudi z vprašanjem prostega transita, z mednarodnim, vodnim in železniškim redom, pregledala bo štatute svobodnih pristanišč in bo končno ustvarila mednarodno komisijo za promet in transit, ki bo nadzorovala organ za izvršitev sklepov na prometnih konferencah.

* Promet z Madžarsko. Ministrstvo saobračaja je naročilo subotičkemu železniškemu ravnateljstvu, naj takoj zopet popravi progo Subotica-Kelebiča, da bo že 1. februarja t. l. mogel reden promet z Madžarsko na tej progi. Na imenovani progi se je svoječasno vršilo tihotapstvo na debelo in so sli kar celi vlaki tihotapskega blaga čez mejo. Da prepreči to zločinsko početje, je subotički železniški ravnateljstvo zato razrušilo progo na več sto metrov.

* Delavska kriza. Brezposelnost v Angliji divje raste. Posledica tega je močno padanje mezd. V tekstilni industriji so meзде v prvi polovici leta 1920, znašale tedensko pet do sedem liber, znaša sedaj meзда za moške štiri, za ženske delavce dve libri; tudi v železniški industriji so meзде padle za 30 %. V Severni Ameriki je število brezposelnih doseglo 2½ milijona. Delavstvo soglašja z znižavanjem mezd, samo, da more dalje delati.

* Agrarna reforma v češkoslovaški republiki. Praški agrarni urad je do vršil popis vseh onih veleposestev, ki po zakonu z dne 16. aprila 1920, spadajo pod agrarno reformo. Razdeljena bodo veleposresta, ki obsegajo 150 ha poljedelske zemlje ali 150 ha zemlje sploh. Po tem popisu je potrjeno agrarni reformi 742 posestev. Ta številka pa še ni popolna, ker v njej niso započnena posestva na Slovaškem in v plebiscitnem delu Slovaške. Celotna števila dosega do 1200 veleposestev. Posestva se odvzamejo deloma proti odškodnini, deloma brez nje. K drugi vrsti spadajo predvsem posestva Habsburžanov in državljanzov sovražnih držav, v kolikor je to v soglasju z mirovnimi pogodbami. Odškodnina se bo določila po povprečnih cenah, katere so imela posestva v prosti prodaji v letih 1913. do 1915. Pri kompleksih čez 1000 ha bo tako določena cena procentualno nižja.

* Češkoslovaška industrijska kriza. O položaju češkoslovaške industrije piše komunistično glasilo „Rudé Právo“ da se pojavljajo krize v raznih panogah industrije. Jablonška steklarska industrija bo morala v kratkem produkcijo znatno omejiti. Prav tako se je

poslabšal položaj v oblačilni in tekstilni industriji, ker se je zmanjšalo naročanje iz Dunaja. Kovinarska industrija stoji tudi pred težkimi časi. Ako pomislimo, da je na ozemlju Češkoslovaške republike 80 % prejšnje avstrijske industrije in da je republika izgubila prejšnja avstrijska odjemaljša, razumemo krizo, ki jo mora preživljati bratski narod sredi težkih socialnih bojev.

Borza 12. januarja.

Zagreb. Promet slab. Devize: Berlin 212 do 214, Bukarest 192 do 195, Milan 523 do 526, London 550 do 558, Newyork 149, Pariz 903 do 905, Praga 173 do 175, Svica 2200 do 2340, Dunaj 22,15 do 22,25. Valute: dolar 146,50 do 147, avstrijske krone 23 do 24, rublji 80 češke krone 165, napoleon 472 do 475, marke 202 do 204, leji 196 do 198, italijanske lire 510 do 520.

denar	blago
Ban. za Primorje . . .	1100
Irg. obrt banka . . .	370 385
Banka Brod na Savi . . .	200 263
Jadranska banka . . .	1825
Jugoslavenska banka . . .	898 602
Ljubljanska kred. banka . . .	900 920
Narodna banka . . .	650 655
Hrv. eskomptna . . .	1510 1520
Rečka pučka . . .	500 505
Slovania . . .	1190 1210
Gutman . . .	1'00 1600
Praštrediona . . .	1201 1300
Slov. eskomptna banka . . .	640 700
Srpska banka . . .	735 740
Eksplatacija drva . . .	1650
Jurban . . .	800 820
Dubrovačko parobr. dr. . .	5600 6300
Poljedelska banka . . .	108 112
Narodna šumska ind. . .	790 820

Beograd, valute: dolar 37 do 37,25, franki 223 do 224, lire 128 do 130, leji 49 do 50, levi 41 do 41,50, marke 51,25 do 51,75, češke krone 42 do 43, avstrijske krone 6 do 6,20, drahme 276 do 280, napoleon 121 do 123. Devize: London 135 do 137, Pariz 226 do 227, Zeneva 580 do 585, Solun 275 do 285, Praga 44 do 44,50, Dunaj 5,60 do 5,70, Berlin 52,50 do 53, Milan 130 do 131. Efekti: Narodna banka 2950 do 3000.

Dunaj, devize: Zagreb 467,50 do 471,50, Berlin 982—985, Budimpešta 118,50—120, Bukarešt 915—925, London 2555—2575, Milan 2365 do 2385, Newyork 672 do 676, Pariz 4130 do 4170, Praga 794,5 do 800,5, Sofija 770 do 780, Varšava 82,25 do 84,25, Zürich 10,550 do 10,650. Valute: dinar 1860 do 1880, dolar 662,5 do 666,5, franki 4140 do 4180, švicar. franki 10,550—10,600, avstrijske krone 121 do 123, leji 905 do 915, levi 795 do 805, lire 982 do 988, poljske marke 86,50 do 88,50, funti 2540 do 2560. Praga, devize: Beograd 233 do 235, Berlin 121,50 do 122,50, Zürich 1313 do 1316, Milan 297 do 299, Pariz 521 do 524, London 315 do 317, Newyork 84 do 85, Dunaj 12,20 do 13,20, Zagreb 57,50 do 58,50, Budimpešta 14,40 do 15,40, Varšava 10,50 do 11,50. Valute: jugoslovenske note 224 do 226, dolari 83 do 84, funti 313 do 315, francoski franki 518 do 521, lire 294 do 296, bolgarske note 93 do 94, avstrijske žigosane 12 do 13, leji 115 do 116.

Berlin, devize: Rim 239,75—240,25, London 257,70 do 258,30, Newyork 68,18 do 68,32, Pariz 423,55—424,45, Zeneva 1058,90 do 1071,10, Dunaj, žigosane 14,73 do 14,77, Praga 81,45 do 81,65, Budimpešta 12,18 do 12,22. Zürich, devize: Berlin 9,35, Newyork 6,39, London 24,07, Pariz 39,55, Milan 22,65, Praga 7,65, Budimpešta 1,15, Zagreb 4,35, Bukarešta 8,70, Varšava 0,85, Dunaj 1,45, žigosane 1.

Vremensko poročilo.

Dan	Ura	Temperatura	Slabost	Vetrovi	Nebo	Pojasna
1. jan.	7. ur	7,8	5,2	hvez. vetra	megla	oblačno
12. an	11. ur	7,3	7,8	sl. vetra	oblačno	oblačno
12. an	11. ur	7,3	7,8	sl. vetra	oblačno	oblačno

Številna včerajšnja temperatura 7,0, v ponedeljek 8,6.

Vremenska napoved: toplo, južno vreme.

Silnice vetra: 3 do 4 t. m. s. s. 1 do 2 m. s.

Ni morete spati? Niti delati? Imate nervozne bolečine? Občutek zadovoljstva Vam doprine Fellerjev pravi Elza fluid! 6 dvojnati ali 2 veliki specialni steklenici 42 K. Državna trošarina posebej.

Trpite na počasni prebavi? Zaprtju? To zlo se odstrani s pravimi Fellerjevimi Elza-kroglicami. 6 škatlic 18 K. — Zelodek okrepiljoča švedska tinktura. 1 steklenica 20 K. — Omot in poština posebej, a najceneje. Eugen V. Feller Stubica donja, Elza-trg št. 351, Hrvaška 436 D.

POGLEJTE SEZNAM SVOJIH URADNIKOV, ČE SO ČLANI „JUGOSLOVENSKE MATICE“!

